UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

27 päivänä syyskuuta 2012 *

Siirtotyöläisten sosiaaliturva — Asetus (ETY) N:o 1408/71 — 13 ja 14 c artikla — Sovellettava lainsäädäntö — Itsenäiset ammatinharjoittajat — Sosiaaliturvajärjestelmään kuuluminen — Henkilö, joka on palkkatyössä tai ei harjoita mitään toimintaa jäsenvaltiossa — Itsenäinen ammatinharjoittaminen toisessa jäsenvaltiossa — Yhtiön edustaja — Asuinpaikka muussa kuin yhtiön kotipaikan jäsenvaltiossa — Yhtiön hallinnointi asuinvaltiosta — Kansallinen sääntö, jossa säädetään kumoamattomasta olettamasta, jonka mukaan ammattitoimintaa katsotaan harjoitettavan itsenäisenä ammatinharjoittajana yhtiön kotipaikan jäsenvaltiossa — Pakollinen kuuluminen itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmään tässä valtiossa

Asiassa C-137/11,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Cour du travail de Bruxelles (Belgia) on esittänyt 11.3.2011 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 21.3.2011, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Partena ASBL

vastaan

Les Tartes de Chaumont-Gistoux SA,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit K. Schiemann, L. Bay Larsen (esittelevä tuomari), C. Toader ja E. Jarašiūnas,

julkisasiamies: J. Mazák,

kirjaaja: hallintovirkamies R. Şereş,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 22.3.2012 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Partena ASBL, edustajanaan avocate M. Lauwers,

— Les Tartes de Chaumont-Gistoux SA, edustajinaan avocat A. Moyaerts ja avocat É. Piret,

— Belgian hallitus, asiamiehinään L. Van den Broeck ja J.-C. Halleux,

— Euroopan komissio, asiamiehinään V. Kreuschitz ja G. Rozet,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

kuultuaan julkisasiamiehen 26.6.2012 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee sosiaaliturvajärjestelmän soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71 (EYVL L 149, s. 2), sellaisena kuin se on muutettuna 29.6.1998 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1606/98 (EYVL L 209, s. 1; jäljempänä asetus N:o 1408/71), 13 ja 14 c artiklan sekä SEUT 21 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaalivakuutuskassa Partena ASBL (jäljempänä Partena) ja Les Tartes de Chaumont-Gistoux SA -niminen yhtiö (jäljempänä Tartes de Chaumont-Gistoux) ja joka koskee Partenan Tartes de Chaumont-Gistoux'lta vaatimia sosiaalivakuutusmaksuja ja maksujen korotuksia vuoden 1999 ensimmäiseltä vuosineljännekseltä vuoden 2007 neljännelle vuosineljännekselle asti.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Asetuksen N:o 1408/71 8.–11. perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”yhteisön alueella liikkuvat työntekijät ja itsenäiset ammatinharjoittajat olisi saatettava yhden jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmän alaisuuteen siten, että vältetään tapaukseen soveltuvien kansallisten lainsäädäntöjen päällekkäisyys ja tästä aiheutuvat ongelmat;

tapaukset, joissa henkilöön sovellettaisiin samanaikaisesti kahden jäsenvaltion lainsäädäntöä poikkeuksena yleisestä säännöstä, on tärkeää rajoittaa määrältään ja soveltamisalaltaan niin vähäisiksi kuin mahdollista;

jäsenvaltion alueella toimivien kaikkien työntekijöiden ja ammatinharjoittajien yhdenvertaisen kohtelun takaamiseksi parhaalla mahdollisella tavalla on aiheellista määrätä, että noudatetaan pääsääntöisesti sen jäsenvaltion lainsäädäntöä, jonka alueella kyseinen henkilö työskentelee tai harjoittaa ammattia;

tästä pääsäännöstä olisi poikettava erityisissä tilanteissa, joissa on perusteltua käyttää muuta sovellettavan lainsäädännön määräytymisperustetta.”

4 Asetuksen N:o 1408/71 13 artiklassa, jonka otsikko on ”Yleiset säännöt”, säädetään seuraavaa:

”1. Jollei 14 c tai 14 f artiklasta muuta johdu, henkilöt, joihin tätä asetusta sovelletaan, ovat vain yhden jäsenvaltion lainsäädännön alaisia. Tämä lainsäädäntö määrätään tämän osaston säännösten mukaisesti.

2. Jollei 14–17 artiklasta muuta johdu:

a) jäsenvaltion alueella työskentelevä henkilö on tämän valtion lainsäädännön alainen, vaikka hän asuu toisen jäsenvaltion alueella ja vaikka hänen työnantajanaan toimivan yrityksen tai yksityisen henkilön kotipaikka on toisen jäsenvaltion alueella;

b) jäsenvaltion alueella itsenäisenä ammatinharjoittajana toimiva henkilö on tämän jäsenvaltion lainsäädännön alainen, vaikka hän asuu toisen jäsenvaltion alueella;

_ _”

5 Asetuksen N:o 1408/71 14 a artiklan, jonka otsikko on ”Muita itsenäisiä ammatinharjoittajia kuin merenkulkijoita koskevat erityissäännöt”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Edellä 13 artiklan 2 kohdan b alakohtaa sovelletaan ottaen huomioon seuraavat poikkeukset ja olot:

– –2) Tavallisesti kahden tai useamman jäsenvaltion alueella toimiva itsenäinen ammatinharjoittaja on sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jonka alueella hän asuu, jos hän harjoittaa osaa toiminnastaan tämän jäsenvaltion alueella.

Jos hän ei harjoita toimintaansa lainkaan sen jäsenvaltion alueella, jossa hän asuu, hän on sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jonka alueella hän harjoittaa pääosaa toiminnastaan – –”

6 Asetuksen 14 c artiklassa, jonka otsikko on ”Samanaikaisesti yhden jäsenvaltion alueella palkatussa työssä olevia ja toisen jäsenvaltion alueella itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivia henkilöltä koskevat erityissäännökset”, säädetään seuraavaa:

”Henkilö, joka samanaikaisesti on palkatussa työssä jäsenvaltion alueella ja toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana toisen jäsenvaltion alueella, on:

a) jollei b alakohdasta muuta johdu, sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jonka alueella hän toimii palkatussa työssä tai jos hän harjoittaa tällaista toimintaa kahden tai useamman jäsenvaltion alueella, [tilanteen mukaan yrityksen tai työnantajan kotipaikan, yrityksen sivutoimipaikan tai pysyvän edustuston taikka työntekijän kotipaikan jäsenvaltion lainsäädännön alainen];

b) liitteessä VII mainituissa tapauksissa:

— sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jonka alueella hän toimii palkatussa työssä – –,

ja

— sen jäsenvaltion lainsäädännön alainen, jonka alueella hän toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana – –”

7 Asetuksen N:o 1408/71 liitteessä VII luetellaan 18 tapausta, joissa henkilöön sovelletaan samanaikaisesti kahden jäsenvaltion lainsäädäntöä, eli tapaukset, joissa henkilö toimii itsenäisenä ammatinharjoittajana jossakin liitteessä nimenomaisesti luetelluista 17 jäsenvaltiosta ja palkattuna työntekijänä missä tahansa muussa jäsenvaltiossa.

8 Liitteessä VII olevassa 1 kohdassa todetaan seuraavaa:

”Jos henkilö on itsenäinen ammatinharjoittaja Belgiassa ja palkattu työntekijä missä tahansa muussa jäsenvaltiossa.”

Belgian oikeus

9 Belgian oikeudessa kuulumista itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmään säännellään sosiaaliturvajärjestelmän soveltamisesta itsenäisiin ammatinharjoittajiin 27.7.1967 tehdyllä kuninkaan päätöksellä nro 38 (arrêté royal n° 38, du 27 juillet 1967 organisant le statut social des travailleurs indépendants; Moniteur belge 29.7.1967), jota on muutettu erityisesti itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvaan liittyvistä taloudellisista ja muista säännöksistä 18.11.1996 tehdyllä kuninkaan päätöksellä, joka tehtiin sosiaaliturvajärjestelmän modernisoinnista ja lakisääteisten eläkejärjestelmien

toimivuuden varmistamisesta 26.7.1996 annetun lain VI osaston ja Belgian Euroopan talous- ja rahaliittoon osallistumisen edellyttämien budjettivaatimusten toteuttamisesta 26.7.1996 annetun lain 3 §:n mukaisesti (Moniteur belge 12.12.1996; jäljempänä kuninkaan päätös nro 38).

10 Kuninkaan päätöksen nro 38 3 §:n 1 momentissa, joka on päätöksen I jaksossa ”Soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”Tässä päätöksessä itsenäisenä ammatinharjoittajana pidetään kaikkia luonnollisia henkilöitä, jotka harjoittavat Belgiassa ammattitoimintaa, jonka johdosta henkilö ei ole työsuhteessa tai julkisessa palvelussuhteessa.

Mikäli toisin ei osoiteta, kaikkien niiden henkilöiden, jotka harjoittavat Belgiassa ammattitoimintaa, josta voidaan saada [vuoden 1992 tuloverolain eräissä säännöksissä] tarkoitettua tuloa, oletetaan täyttävän edellisessä kohdassa tarkoitetut soveltamisedellytykset.

Tätä momenttia sovellettaessa ammattitoimintaa katsotaan harjoitettavan työsuhteen perusteella, kun jotain työntekijöiden sosiaaliturvajärjestelmää sovellettaessa kyseisen henkilön oletetaan olevan työsuhteessa.

– – henkilöiden, jotka on nimetty Belgiassa yhteisöverovelvollisen tai rajoitetusti verovelvollisen yhtiön tai yhteisön edustajiksi, katsotaan poikkeuksetta harjoittavan Belgiassa ammattitoimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana.”

11 Kuninkaan päätöksen nro 38 15 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan yhtiöt ovat yhteisvastuullisesti edustajiensa kanssa maksuvelvollisia näiden sosiaalivakuutusmaksuista.

12 Cour d’arbitrage, josta sittemmin on tullut Cour constitutionnelle (perustuslakituomioistuin), antoi 3.11.2004 tuomion nro 176/2004, jolla se totesi kuninkaan päätöksen nro 38 3 §:n 1 momentin 4 kohdan perustuslain vastaiseksi muun muassa siltä osin kuin kyse oli Belgiassa yhteisöverovelvollisen tai rajoitetusti verovelvollisen yhtiön edustajista, jotka eivät hallinnoi kyseessä olevassa säännöksessä tarkoitettua yhtiötä ulkomailta. Perustuslakituomioistuin katsoi, että tällaisiin edustajiin sovellettava olettama oli sen kumoamattomuuden johdosta sillä tavoin luonteeltaan yleinen ja ehdoton, että se oli näiden henkilöiden kannalta suhteeton, koska olettamalla estettiin toimintansa lopettaneita edustajia sekä näyttämästä toteen tätä lopettamista muulla tavoin kuin eroamalla että päättämästä itsenäisen ammatinharjoittajan sosiaaliturvajärjestelmään kuulumiseen perustuvia velvoitteitaan.

13 Perustuslakituomioistuin ei sitä vastoin pitänyt kuninkaan päätöksen nro 38 3 §:n 1 momentin 4 kohtaa perustuslainvastaisena belgialaisia yhtiöitä ulkomailta hallinnoivien edustajien suhteen. Sen mukaan olettaman kumoamattomuus saattoi olla tarpeen sen varmistamiseksi, että tällaiset edustajat kuuluivat itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmän piiriin, koska kansallisella viranomaisella ei ollut tällaisten henkilöiden osalta niitä tietoja ja toimivaltuuksia, joita sillä oli yhtiöitä Belgiassa hallinnoivien edustajien osalta.

14 Perustuslakituomioistuimen edellä mainitun tuomion johdosta olettama on tällä hetkellä Belgian oikeudessa edelleen kumoamaton niille henkilöille, jotka hallinnoivat ulkomailta yhtiötä, jonka kotipaikka on Belgiassa, ja näin ollen nämä henkilöt kuuluvat Belgiassa itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmän piiriin riippumatta siitä, harjoittavatko he todella tällaista toimintaa.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

15 Tartes de Chaumont-Gistoux perustettiin 17.4.1993.

16 Se on verovelvollinen Belgian yhteisöverotuksessa, koska sen kotipaikka on siellä.

17 Yhtiön 12.10.1995 pidetyssä yhtiökokouksessa todettiin, että Rombouts ja Van Acker omistivat kumpikin puolet yhtiöpääomasta. Sittemmin 7.6.2000 ja 7.6.2006 pidetyissä yhtiökokouksissa uudistettiin mainittujen henkilöiden asema hallituksen jäseninä.

18 Rombouts on asunut Portugalissa vuoden 1999 lopusta lähtien.

19 Hän on ollut siellä palkkatyössä ja saanut työttömyysetuuksia tammikuusta 2001 lähtien aina heinäkuuhun 2005 asti.

20 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan Rombouts on toiminut itsenäisenä ammatinharjoittajana Portugalissa marraskuusta 2007 lähtien, mutta se toteaa, että Tartes de Chaumont-Gistoux väittää itsenäisen ammatinharjoittamisen alkaneen jo marraskuussa 2005.

21 Partena esitti 28.5.2008 Romboutsille ja Tartes de Chaumont-Gistoux'lle maksuilmoituksen, jolla se vaati niitä maksamaan 125 696,50 euroa, joka vastasi Romboutsin maksettavana olevia vakuutusmaksuja ja vuosineljänneksittäin ja vuosittain karttuvia korotuksia vuoden 1999 ensimmäiseltä vuosineljännekseltä vuoden 2007 viimeiselle vuosineljännekselle asti.

22 Tartes de Chaumont-Gistoux vastusti maksuilmoitusta 5.8.2008 jättämällään vastineella Tribunal du travail de Nivellesissä (Nivellesin työoikeudellisia asioita käsittelevä tuomioistuin).

23 Mainittu tuomioistuin totesi 14.9.2009 antamallaan tuomiolla, että vastustus voitiin ottaa tutkittavaksi, ja se hyväksyi sen 14.12.2009 antamallaan tuomiolla.

24 Partena valitti edellä mainituista tuomioista 29.1.2010.

25 Partena on menettelyn kuluessa täsmentänyt, että kun otetaan huomioon Romboutsin asema palkattuna työntekijänä Portugalissa 1.1.2001 lähtien, hän voi tämän jälkeen kuulua Belgian itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmään ainoastaan täydentävästi. Partena alensi näin ollen vaatimaansa määrää 68 137,61 euroon lisättynä koroilla, kun se alun perin oli 125 696,50 euroa.

26 Tartes de Chaumont-Gistoux on kiistänyt sen, että Rombouts kuuluisi itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmän piiriin Belgiassa. Sen mukaan kuninkaan päätöksen nro 38 3 §:n 1 momentin 4 kohta on unionin oikeuden ja erityisesti EY 18 artiklan vastainen.

27 Tässä tilanteessa Cour du travail de Bruxelles päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Sovellettaessa asetuksen N:o 1408/71 13 artiklaa ja sitä seuraavia artikloja sekä erityisesti 14 c artiklaa, voiko jäsenvaltio sen toimivallan puitteissa, joka sille on myönnetty sen määrittämiseksi, mitkä ovat edellytykset kyseisen jäsenvaltion itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmään kuulumiseksi, rinnastaa 'kyseisessä jäsenvaltiossa verovelvollisen yhtiön hallinnoimisen ulkomailta' toiminnan harjoittamiseen alueellaan?

2) Onko – – kuninkaan päätöksen nro 38 3 §:n 1 momentin 4 kohta yhteensoveltuva – – unionin oikeuden ja erityisesti SEUT 21 artiklassa taatun liikkumis- ja oleskeluvapauden kanssa, koska mainitun kohdan mukaan toisessa jäsenvaltiossa asuva henkilö, joka hallinnoi ulkomailta Belgiassa verovelvollista yhtiötä, ei voi kumota olettamaa kuulumisestaan itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmään, kun taas Belgiassa asuva yhtiön edustaja, joka ei hallinnoi tällaista yhtiötä ulkomailta, voi kumota mainitun olettaman ja esittää näytön siitä, ettei hän harjoita kuninkaan päätöksen nro 38 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua itsenäistä ammattitoimintaa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

Toimivalta

28 Belgian hallitus katsoo, ettei unionin tuomioistuin ole toimivaltainen vastaamaan ensimmäiseen kysymykseen, koska kysymys merkitsee sitä, että unionin tuomioistuin joutuisi tulkitsemaan kuninkaan asetuksen nro 38 3 §:n 1 momentin 4 kohtaa tai tutkimaan sen yhteensoveltuvuuden asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklan kanssa.

29 Tämän suhteen riittää, kun todetaan, että ensimmäisen kysymyksen sanamuodosta ilmenee, että sillä pyritään tulkitsemaan unionin oikeuden säännöksiä, eli asetuksen N:o 1408/71 13 artiklaa ja sitä seuraavia artikloja, eikä kansallisen oikeuden säännöstä, eikä sillä myöskään pyydetä arvioimaan kansallisen oikeuden säännöksen yhteensoveltuvuutta unionin oikeuden kanssa.

30 Vakiintuneessa oikeuskäytännössä (ks. mm. asia C-489/09, Vandoorne, tuomio 27.1.2011, Kok., s. I-225, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) on todettu, että unionin tuomioistuin on toimivaltainen esittämään kansalliselle tuomioistuimelle kaikki sellaiset unionin oikeuden tulkintaan liittyvät seikat, jotka saattavat auttaa sitä sen arvioidessa kansallisen oikeuden säännöksen yhteensopivuutta unionin oikeuden kanssa sen käsiteltäväksi saatetussa asiassa.

31 Unionin tuomioistuin on näin ollen toimivaltainen tutkimaan ensimmäisen kysymyksen.

Tutkittavaksi ottaminen

32 Belgian hallitus väittää, että ensimmäinen kysymys on jätettävä tutkimatta, koska asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklan b alakohdan tulkinnalla ei ole merkitystä pääasian oikeudenkäynnin ratkaisun kannalta.

33 Kuninkaan asetuksen nro 38 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädettyä kumoamatonta olettamaa ei nimittäin ole tarpeen soveltaa Romboutsin kuulumiseksi itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmään.

34 Tämän olettaman tarkoituksena on saattaa sosiaaliturvajärjestelmän piiriin ne belgialaisia yhtiöitä ulkomailta hallinnoivat edustajat, jotka eivät ole ilmoittaneet Belgiassa mitään yritysjohdolle maksettavia tuloja ja jotka väittävät hoitavansa edustussuhdetta korvauksetta estääkseen ammattitoiminnan harjoittamista koskevan edellytyksen täyttymisen, jota sosiaaliturvajärjestelmään kuuluminen puolestaan edellyttää.

35 Belgian hallitus väittää, että Rombouts oli pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevana aikana Belgiassa rajallisesti verovelvollinen yhtiön edustajana toimimisen vuoksi vuoden 1992 tuloverolain 2 §:n 1 momentin a kohdan, 227 §:n 1 momentin ja 228 §:n 1 momentin sekä Belgian ja Portugalin välisen kaksinkertaisen verotuksen välttämisestä ja tiettyjen muiden tuloveroa koskevien kysymysten selvittämisestä Brysselissä 16.7.1969 allekirjoitetun sopimuksen (Yhdistyneiden Kansakuntien sopimuskokoelma, nide 787, s. 4), jota on muutettu Brysselissä 6.3.1995 allekirjoitetulla lisäsopimuksella (Yhdistyneiden Kansakuntien sopimuskokoelma, nide 2155, s. 76), joka tuli voimaan 5.4.2001, 16 §:n nojalla.

36 Belgian hallitus toteaa lisäksi, ettei Rombouts ole koskaan kiistänyt sosiaaliturvajärjestelmään kuulumista ja että pääasian oikeudenkäynnissä kyseessä olevat sosiaalivakuutusmaksut on laskettu verohallinnon huomioon ottamien yritysjohdolle maksettavien tulojen perusteella.

37 Näin ollen Rombouts tai Tartes de Chaumont-Gistoux ei kumpikaan voi vedota edustussuhteen hoitamiseen korvauksetta väittääkseen, ettei ammattitoiminnan harjoittamista koskeva edellytys ole täyttynyt.

38 Tämän suhteen riittää, kun todetaan, että Belgian hallitus on kirjallisissa huomautuksissaan selittänyt, että kuninkaan asetuksen nro 38 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa säädetty olettama merkitsee sitä, että yhtiöiden edustajat kuuluvat kumoamattomasti itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmän piiriin Belgiassa, ”myös silloin”, kun he eivät ole ilmoittaneet saavansa tästä edustuksesta mitään tuloa.

39 Tämä merkitsee sitä, että Belgian hallitus itse katsoo, että olettamaa sovelletaan myös pääasiassa kyseessä olevan kaltaisiin yhtiöiden edustajiin, jotka ovat Belgiassa rajallisesti verovelvollisia yhtiön edustajana toimimisen johdosta.

40 Ensimmäinen kysymys ei näin ollen ole merkityksetön siltä osin kuin se koskee asetuksen N:o 1408/71 14 c artiklan b alakohtaa.

41 Kysymys on täten otettava tutkittavaksi.

Asiakysymys

42 Aluksi on huomautettava, että kansallinen tuomioistuin on rajoittanut käsiteltävänään olevan oikeudenkäynnin ajanjaksoihin, joiden aikana yhtiön edustaja asui ja oli palkkatyössä Portugalissa tai ei harjoittanut siellä mitään muuta toimintaa. Sen mukaan vaikuttaa siltä, että asetuksessa N:o 1408/71 ja sen VII liitteessä ei estetä itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmään kuulumista tällaisina ajanjaksoina. Unionin tuomioistuimen on rajoitettava tutkintansa pelkästään tähän tilanteeseen.

43 Kansallinen tuomioistuin pyrkii siten ensimmäisellä kysymyksellään selvittämään, ovatko unionin oikeus ja erityisesti asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan b alakohta ja 14 c artiklan b alakohta sekä asetuksen liite VII esteenä kansalliselle säännöstölle, jossa kuninkaan asetuksen nro 38 3 §:n 1 momentin 4 kohdan tavoin sallitaan se, että jäsenvaltio soveltaa kumoamatonta olettamaa, jonka mukaan siellä verovelvollisen yhtiön hallinnointi toisesta jäsenvaltiosta käsin tapahtuu ensin mainitun jäsenvaltion alueella.

44 Näin ollen kansallinen tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään, missä määrin jäsenvaltio voi määrittää itsenäisten ammatinharjoittajien toiminnan harjoittamispaikan katsoakseen näiden kuuluvan oman sosiaalivakuutusjärjestelmänsä piiriin.

45 On muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan asetuksen N:o 1408/71 II osaston säännöksillä, joissa määritetään Euroopan unionin alueella liikkuviin työntekijöihin sovellettava lainsäädäntö, pyritään erityisesti varmistamaan, että asianomaiset henkilöt ovat pääsääntöisesti yhden ainoan jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmän alaisia, jotta vältettäisiin sovellettavien kansallisten lainsäädäntöjen päällekkäisyys ja ne vaikeudet, joita siitä voi seurata. Tämä periaate ilmaistaan erityisesti asetuksen 13 artiklan 1 kohdassa (ks. mm. yhdistetyt asiat Hudzinski ja Wawrzyniak, tuomio 12.6.2012, 41 kohta).

46 Niin ikään on muistutettava, että asetuksen N:o 1408/71 säännöksiä on tulkittava SEUT 48 artiklan tavoitteen mukaisesti eli siten, että edistetään siirtotyöläisten vapaan liikkuvuuden mahdollisimman täysimääräistä toteutumista (ks. em. yhdistetyt asiat Hudzinski ja Wawrzyniak, tuomion 53 kohta).

47 Asetuksen N:o 1408/71 kahdeksannessa perustelukappaleessa korostetaan, että asianomaiset työntekijät ja itsenäiset ammatinharjoittajat olisi saatettava yhden jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmän alaisuuteen. Saman asetuksen yhdeksännessä perustelukappaleessa todetaan lisäksi, että tapaukset, joissa henkilöön sovellettaisiin samanaikaisesti kahden jäsenvaltion lainsäädäntöä poikkeuksena yleisestä säännöstä, on tärkeää rajoittaa määrältään ja soveltamisalaltaan niin vähäisiksi kuin mahdollista.

48 Asetuksen N:o 1408/71 kymmenennen perustelukappaleen mukaan asianmukaisin ratkaisuperuste sovellettavan lainsäädännön määrittämiseksi on pääsääntöisesti paikka, jossa henkilö työskentelee tai harjoittaa ammattiaan. Saman asetuksen 11. perustelukappaleen mukaan tästä pääsäännöstä on poikettava ainoastaan erityisissä tilanteissa, joissa on perusteltua käyttää muuta sovellettavan lainsäädännön määräytymisperustetta.

49 Näin ollen asetuksen N:o 1408/71 systematiikasta ja rakenteesta ilmenee, että paikka, jossa henkilö työskentelee tai harjoittaa ammattiaan, on ensisijainen ratkaisuperuste yhden ainoan sovellettavan lainsäädännön määrittämiseksi ja että tästä perusteesta on poikettava ainoastaan erityisissä tilanteissa käyttämällä toissijaisia sovellettavan lainsäädännön määräytymisperusteita, kuten henkilön asuinvaltiota, työnantajana olevan yrityksen kotipaikan valtiota tai sen sivutoimipaikan tai pysyvän edustuston sijaintipaikkaa taikka henkilön pääasiallista työskentelypaikkaa, joista säädetään asetuksen N:o 1408/71 14 artiklan 2 ja 3 kohdassa, 14 a artiklan 2 ja 3 kohdassa ja 14 c artiklan a alakohdan lopussa.

50 Asetuksen N:o 1408/71 13 artiklassa ja sitä seuraavissa artikloissa tarkoitetuilla ”palkatun työn” ja ”itsenäisen ammatinharjoittamisen” käsitteillä tarkoitetaan toiminnan lajeja, jotka on määritelty tällaisiksi sen jäsenvaltion sosiaaliturvalainsäädännössä, jonka alueella toimintaa harjoitetaan (ks. mm. asia C-340/94, de Jaeck, tuomio 30.1.1997, Kok., s. I-461, 34 kohta ja asia C-221/95, Hervein ja Hervillier, tuomio 30.1.1997, Kok., s. I-609, 22 kohta).

51 Näiden käsitteiden sisältö määritellään näin ollen niiden jäsenvaltioiden lainsäädännöissä, joiden alueella palkattua työtä tai itsenäistä ammattitoimintaa harjoitetaan.

52 Täten asetuksen N:o 1408/71 13 artiklaa ja sitä seuraavia artikloja sovellettaessa henkilön ammattitoiminnan harjoittamispaikan määrittäminen, joka asetuksen kymmenennen perustelukappaleen mukaisesti pääsääntöisesti ratkaisee sovellettavan lainsäädännön, on tehtävä ennen toiminnan luokittelemista joko palkatuksi työksi tai itsenäiseksi ammatinharjoittamiseksi.

53 Toisin kuin käsitteet ”palkattu työ” ja ”itsenäinen ammatinharjoittaminen”, paikkaa, jossa henkilö työskentelee tai harjoittaa ammattiaan, on sitä vastoin pidettävä jäsenvaltioiden lainsäädännön sijasta unionin oikeuden mukaisena käsitteenä, ja näin ollen unionin tuomioistuin määrittelee sen oikean tulkinnan.

54 Mikäli edellä mainittu paikka olisi myös jäsenvaltioiden lainsäädännön mukainen käsite, siihen perustuva ratkaisuperuste voitaisiin määritellä ja sitä voitaisiin tulkita ristiriitaisesti tilanteeseen liittyvissä jäsenvaltioissa, mikä voisi johtaa siihen, että kyseessä olevan henkilön yhteen ja samaan toimintaan sovellettaisiin kumulatiivisesti useita lainsäädäntöjä. Tällainen kumulatiivisuus voisi puolestaan johtaa siihen, että henkilö joutuu maksamaan samasta tulosta sosiaalivakuutusmaksut kahteen kertaan, ja haittaisi näin ollen työntekijää, joka on käyttänyt unionin oikeudessa taattua oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, mikä olisi selvästi vastoin asetuksen N:o 1408/71 tavoitteita.

55 Kuten unionin tuomioistuin on todennut asetuksen N:o 1408/71 14 d artiklan 2 kohdasta, siinä velvoitetaan jäsenvaltiot kohtelemaan työntekijöitä, joihin sovelletaan 14 c artiklan b alakohtaa, yhdenvertaisesti sellaisiin työntekijöihin nähden, jotka harjoittavat kaikkea toimintaansa yhdessä ainoassa jäsenvaltiossa (ks. asia C-493/04, Piatkowski, tuomio 9.3.2006, Kok., s. I-2369, 27 kohta).

56 Tulkittaessa käsitettä paikka, jossa henkilö työskentelee tai harjoittaa ammattiaan, eli toiminnan harjoittamispaikka unionin oikeuden mukaisena käsitteenä, on syytä muistuttaa, että vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että niiden termien merkitys ja ulottuvuus, joita ei ole määritelty unionin oikeudessa, on määriteltävä sen tavanomaisen merkityksen mukaan, joka niillä on yleiskielessä, ottaen samalla huomioon se asiayhteys, jossa niitä käytetään, ja sen lainsäädännön tavoitteet, johon ne kuuluvat (ks. mm. asia C-336/03, easyCar, tuomio 10.3.2005, Kok., s. I-1947, 21 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

57 Paikka, jossa henkilö työskentelee tai harjoittaa ammattiaan, on ymmärrettävä ilmauksessa käytettyjen sanojen ensisijaisen merkityksen mukaisesti siten, että sillä tarkoitetaan paikkaa, jossa henkilö konkreettisesti suorittaa tähän toimintaan liittyvät tehtävät.

58 Jos Belgiassa yhteisöverovelvollisten tai rajoitetusti verovelvollisten yhtiöiden tai yhteisöjen edustajien katsottaisiin kumoamattoman olettaman perusteella harjoittavan Belgiassa ammattitoimintaa itsenäisenä ammatinharjoittajana, kyseessä olevat kansalliset säännökset saattaisivat johtaa toiminnan harjoittamispaikan määrittelemiseen tavalla, joka ei vastaa edellisessä kohdassa esitettyä tulkintatapaa, ja ne saattaisivat näin olla unionin oikeuden vastaisia.

59 Vaikka unionin oikeus ei vaikutakaan jäsenvaltioiden toimivaltaan säätää sosiaaliturvajärjestelmistään ja vaikka unionin tasolla toteutetun harmonisoinnin puuttuessa kyseessä olevan jäsenvaltion lainsäädännössä on määritettävä kansallisen sosiaaliturvajärjestelmän piiriin kuulumista koskevan oikeuden tai velvollisuuden edellytykset, asianomaisen jäsenvaltion on toimivaltaansa käyttäessään kuitenkin noudatettava unionin oikeutta (ks. mm. em. asia Piatkowski, tuomion 32 ja 33 kohta).

60 Kuten Belgian hallitus on esittänyt, pääasiassa kyseessä olevalla olettamalla voidaan epäilemättä estää sosiaaliturvapetoksia, joissa vältetään pakollinen kuuluminen itsenäisten ammatinharjoittajien sosiaaliturvajärjestelmään siirtämällä Belgiaan sijoittautuneiden yhtiöiden edustajien toiminta keinotekoisesti muualle. Olettaman kumoamattomuuden johdosta kansallinen lainsäädäntö menee kuitenkin pidemmälle, kuin mitä on tarpeen petosten torjumisen muodostaman hyväksyttävän tavoitteen saavuttamiseksi, koska sillä yleisesti estetään kyseessä olevia henkilöitä osoittamasta kansallisessa tuomioistuimessa, että heidän toimintansa harjoittamispaikka tosiasiallisesti on toisessa jäsenvaltiossa, jossa he konkreettisesti suorittavat toimintaan liittyvät tehtävät.

61 Ensimmäiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että unionin oikeus ja erityisesti asetuksen N:o 1408/71 13 artiklan 2 kohdan b alakohta ja 14 c artiklan b alakohta sekä asetuksen liite VII ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jossa sallitaan se, että jäsenvaltio soveltaa kumoamatonta olettamaa, jonka mukaan siellä verovelvollisen yhtiön hallinnointi toisesta jäsenvaltiosta käsin tapahtuu ensin mainitun jäsenvaltion alueella.

Toinen kysymys

62 Ensimmäiseen kysymykseen annetun vastauksen johdosta toista kysymystä ei tarvitse tutkia.

Oikeudenkäyntikulut

63 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Unionin oikeus ja erityisesti sosiaaliturvajärjestelmän soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä 14.6.1971 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 1408/71, sellaisena kuin se on muutettuna 29.6.1998 annetulla neuvoston asetuksella (EY) N:o 1606/98, 13 artiklan 2 kohdan b alakohta ja 14 c artiklan b alakohta sekä asetuksen liite VII ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle kansalliselle säännöstölle, jossa sallitaan se, että jäsenvaltio soveltaa kumoamatonta olettamaa, jonka mukaan siellä verovelvollisen yhtiön hallinnointi toisesta jäsenvaltiosta käsin tapahtuu ensin mainitun jäsenvaltion alueella.

Allekirjoitukset